

MİLLÎ MÜCADELE'DE AKŞEHİR

Prof. Dr. Nuri KÖSTÜKLÜ*

ÖZET

Bilindiği üzere Akşehir, bir ilçe merkezi olmakla birlikte, siyasî, ekonomik ve stratejik bakımdan Anadolu'nun önemli yerleşim yerlerinden biridir. Millî Mücadele yıllarında da burada çok yoğun hareketler yaşanmıştır. Özellikle Türk-Yunan savaşı sırasında Batı Cephesi'nin önemli merkezlerinden biri olan Akşehir üzerine yeterince araştırma yapıldığı söylenemez. Bu çalışmada, Millî Mücadele'de Akşehir'in yeri, konuyla ilgili arşiv vesikaları ve diğer kaynaklar taranarak tespit edilmeye çalışılmıştır. Saha araştırması denilen metodla bazı hatıralar, literatüre kazandırılırken, ilk kez Akşehir Vefâyâta Mahsus Vukûat Defterleri de incelenerek Akşehirli şehitler ayrıntılı bir şekilde ortaya çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Akşehir, Millî Mücadele, Batı Cephesi, Akşehirli Şehitler.

AKŞEHİR IN THE TURKISH NATIONAL STRUGGLE

ABSTRACT

As it is known, although Akşehir is a county, it is an important settlement in Anatolia with regard to policy, economy, and strategy. There were also intensive activities during the National Struggle in Akşehir. It cannot be said that sufficient studies have been done on Akşehir, one of the important centres of Western front during the Turkish-Greek War. In this study, the relevant documents in the archives and other sources were scanned in order to determine the place of Akşehir in the National Struggle. Thanks to the field research method, some recollections were added to the literature and *Vefayata Mahsus Vukuat Defterleri* (The registers of the events related with the dead) were scanned and detailed information about the martyrs from Akşehir were brought to the light.

Key Words: Akşehir, National struggle, Western front, the martyrs of Akşehir.

---

* Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi.

Giriş

Bilindiği üzere, Mondros Mütârekesi'yle birlikte Mustafa Kemal Paşa'nın "müstevliler" dediği emperyalistler, Anadolu'yu kendi aralarında parselleyerek işgallere başlamışlardı. 2. Viyana yenilgisinden itibaren geri çekilme sürecine giren bir cihan devleti, özellikle son on yılda kolu kanadı budana budana Anadolu'ya doğru sıkıştırılmış, gövde niteliğindeki bu son vatan coğrafyası da neredeyse elden çıkma durumuna gelmiş idi.

Gerçekten Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu durum, milletin sâhipsizliği ve perişanlığı, içler acısıydı. Mustafa Kemal Paşa 19 Mayıs'ta Samsun'a çıktığında ülkenin içinde bulunduğu durumu şöyle tasvir etmektedir;

"1919 yılı Mayısının 19'uncu günü Samsun'a çıktım. Ülkenin genel durumu ve görünüşü şöyledir; Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu grup, I. Dünya Savaşı'nda yenilmiş, Osmanlı Ordusu her tarafta zedelenmiş, şartları ağır bir mütâreke imzalanmış. Büyük Savaş'ın uzun yılları boyunca millet yorgun ve fakir bir durumda. Milleti ve memleketi I. Dünya Savaşı'na sürükleyenler, kendi hayatlarını kurtarma kaygısına düşerek memleketten kaçmışlar. Saltanat ve Hilafet makamında oturan Vahdettin soysuzlaşmış, şahsını ve bir de tahtını koruyabileceğini hayal ettiği alçakça tedbirler araştırmakta. Damat Ferid Paşa'nın başkanlığındaki hükümet âciz, hay-siyetsiz ve korkak. Yalnız Padişahın iradesine boyun eğmekte ve onunla birlikte kendilerini koruyabilecekleri herhangi bir duruma râzı. Ordunun elinde silahları ve cephanesi alınmış ve alınmakta.

İtilâf Devletleri, mütârekenin hükümlerine uymayı gerekli görmüyorlar. Birer bahane ile İtilâf donanmaları ve askerleri İstanbul'da. Adana ili Fransızlar; Urfa, Maraş, Ayıntap (Gâziantep) İngilizler tarafından işgal edilmiş. Antalya ve Konya'da İtalyan askerî birlikleri, Merzifon ve Samsun'da İngiliz askerleri bulunuyor. Her tarafta yabancı subay ve memurlar ile özel ajanlar faaliyette. Nihayet konuşmamıza başlangıç olarak aldığımız tarihten dört gün önce, 15 Mayıs 1919'da, İtilâf Devletleri'nin uygun bulması ile Yunan ordusu da İzmir'e çıkartılıyor.

Bundan başka, memleketin her tarafında Hristiyan azınlıklar gizli veya açıktan açığa kendi özel emel ve maksatlarını gerçekleştirmeye, devleti bir an önce çökertmeye çalışıyorlar"¹.

¹ Kemal Atatürk, **Nutuk**, (Yayına hazırlayan Zeynep Korkmaz), Atatürk Araştırma Merkezi yay., Ankara 2000, s.1.

Atatürk'ün bu tespitlerinden de açıkça görüleceği üzere, Türk Milleti çok zor durumda idi. Adeta *varolma* veya *yokolmanın* sınırına gelmişti. Trablusgarp'tan itibaren neredeyse kesintisiz devam eden 10 yıl savaş, insan kaynaklarımızı tükenme noktasına getirdi. Çanakkale'de 15-16 yaşında şehit olan çocuklar vardır. Millî Mücâdele'de ise bu yaş sınırı daha da aşağılara inecektir. Antepli Mehmet elinde silahı cepheye koştuğunda henüz 12 yaşındaydı. Asker üniformalı olarak altında atı elinde silahı İnönü Cephesi'nden diğer cephelere koşan Nezahat Hanım (Baysel)da 11- 12 yaşlarında idi. Akşehir'de ve Anadolu'nun hemen her tarafında benzer örnekleri görmek mümkündür. Akşehirli Hatmeoğullarından Mestan oğlu Hüseyin 17 Ekim 1921'de Akşehir Menzil Hastanesi'nde şehâdet mertebesine ulaştığında henüz 13 yaşında idi². Eğer bir millet 11- 12-13 yaşına varıncaya kadar çocuklarını cepheye sürmek durumunda kalıyorsa, bu durum, o milletin artık nesil olarak bile, devam edip edememe gibi, kritik bir çizgiye geldiğini gösteriyor. Atatürk'ün ifadesiyle, uzun savaş yılları milleti yorgun ve fakir düşürmüştü.

Nüfus faktörünün yanında bir diğer ciddî mesele de fakirlik idi. Bu fakirlik, karın doyurmaktan kendini savunacak silaha varıncaya kadar her alanda yaşıyordu. Mondros Mütârekesi sonucu silahları elinden alınmış, adeta savunmasız bırakılmış fakir bir millet, elinde avucunda ne varsa bununla İstiklâl Savaşı'na girecektir. Savaşın devam eden yıllarında ise maddî kaynaklar tükenme noktasına gelecektir. Tekâlif-i Milliye ile ortaya konan kaynaklar, artık son imkânlardır. Bu imkânlarla ya zafer kazanılacaktır! Ya zafer kazanılacaktır. Başka çare yoktur. Bir çift çarığın, bir çift çorabın -hem de kullanılmış- hesabı yapılmaktadır.

Bu iki ciddî problem yani nüfus ve ekonomik durumun yanı sıra, memleketi idare edenler arasında “şahsî menfaatlerini, müstevlilerin siyasî emelleriyle tevhit” edecek kadar “âciz, haysiyetsiz ve korkak” nitelikte yöneticilerin bulunması, “mütâreke basını”nın ve “mütâreke sermayesi”nin üç kuruluşluk kendi menfaatleri için vatani satma yolunda adeta birbirleriyle yarış etmeleri mevcut durumun vehâmetini bir kat daha artırıyor.

² Şehitlerimiz, MSB yay., Ankara 1998, C.4, s.74, sıra no: 1378; Millî Mücadele'de henüz daha buluş yaşına gelmemiş çocuklar vatan savunmasına koşmak mecburiyetinde kalmıştı. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz., Nuri Köstüklü, “Millî Mücadele'de Türk Çocukları ve Bir Destan”, **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, Mart 1997, sayı:37.

Böyle kritik bir ortamda, o zamana kadar Türk devletinin çatısı altında rahat ve huzur içinde yaşayagelmiş bazı azınlık unsurların, bulanık su- da balık avlamak misâli işgalcilerle işbirliği yaparak devleti bir an önce çökertmeye çalışmaları da tablonun bir başka acı ama bir o kadar da ib- ret alınacak yüzünü teşkil ediyordu.

Hiç de abartılmayan bir ifade ile Türkler, belki de tarihinde görmediği bir felâket ile karşı karşıya idi. Anadolu’da Türk varlığına son vermek he- define yönelik “şark meselesi” nin gerçekleşmesine ramak kalmıştı.

İşte böyle bir ortam içinde Türk Milleti, Mustafa Kemal Paşa ve kad- rosunun öncülüğünde Millî Mücadele’ye girilerek, yeniden dirilişin des- tanını yazdı. Bu destanda diğer vatan beldeleriyle birlikte, Akşehir’in de fevkalâde hizmetleri olmuştur. Hatta öyle ki, Yunan’a son darbenin vurul- masının yani büyük zaferin tohumlarının Akşehir’de atıldığını söylersek, hiç de abartmış sayılmayız.

Şimdi Mondros Mütârekesi sonrası işgallerin başlamasıyla birlikte Ak- şehir’deki gelişmelere ana hatlarıyla bakmak istiyoruz;

Akşehir’de İngiliz ve İtalyan İşgalleri ve Azınlıklar

Mondros Mütârekesi’nde hemen sonra başlayan işgallerden stratejik bir konuma sahip olan Konya da ilk nasibini alanlar arasındaydı. İngilizler, 22 Ocak 1919’da Konya Tren İstasyonu’nu işgal ettikten bir gün sonra Akşehir istasyonunu da kontrol altına aldılar. İşgalci İngiliz kuvvetleri İs- tasyon ve civarında kontrolü ellerinde bulundurmakla birlikte şehre gir- meye cesaret edememişler ama, Rum ve Ermeniler vasıtasıyla da Türk- ler üzerinde kontrol ve baskı kurmaya çalışmışlardı. Ancak, İngiliz işgal kuvvetlerinin Akşehir’de tam anlamıyla hakimiyet kurdukları söylene- mez, çünkü, 4 ay sonra 14 Mayıs’ta burayı İtalyanlara devredip çekildiler. İtalyanlar Akşehir istasyonunu 1 subay ve 70 er olarak sembolik bir kuv- vetle işgal ettiler. Zaten pek çok yerdeki İtalyan işgalleri de işgal metod- larının bir gereği olarak ya sembolik nitelik taşımış ya da işgal ettikleri yerlerdeki yerli halka iyi davranarak neticede emperyalist emellerini giz- lemeye çalışmışlardır. İtalyan işgal metodunun bu özelliği aslında millî mukavemet ruhunu kırmaya yönelik idi. Akşehir’de de bunu denemeye çalıştılar.

İtalyanlar, işgalin ilk günlerinde şehir içine girmeye cesaret edeme- mişlerse de Rum ve Ermenilerle kurdukları diyaloglarla yavaş yavaş şehir merkezine nüfuz etmeye başladılar. O günleri yaşamış Gâzi Hacı Çiloğ-

lu'nun anlattığına göre³, İtalyanlar şehirdeki bazı Rum ve Ermeni evleriyle Bermende Köyü'ne yerleşerek işgal siyasetlerini uygulamaya başlamışlardı. İtalyan askerleri zaman zaman gruplar halinde Türk mahallelerine gelerek Çınaraltı'ndaki asırlık çınara, Ulu Camii'nin kubbesine, hatta bacalara yuva yapan leyleklere nişan alıp ateş ediyorlar, ama halkın tepkisini de önlemek için çocuklara, ihtiyarlara çikolata ve yiyecek vb. bazı maddeler vermeyi hatta bazı gençlere iş vermeyi de ihmal etmiyorlardı. İtalyanların buna benzer tavırlarını diğer işgal bölgelerinde mesela Burdur'da da aynen görmek mümkündür. Ancak, İtalyanların bu niyetlerinin altındaki gerçeği çok iyi kavrayan duyarlı Akşehirli, işgalcilerin sinsi emellerine alet olmayıp onlara kesin tavır koydular. Akşehirli gençler, işgalcilerle işbirliğine giren, ama o zamana kadar ekmeğini yediği, suyunu içtiği vatan coğrafyasını satmaya kalkan yerli Rum ve Ermenilere karşı mücadeleye giriştiler.

Osmanlı vatandaşı Ermeni ve Rumlar'ın çoğunluğu maalesef her tarafa olduğu gibi, Akşehir'de de düşmanla işbirliği yapmaktan geri durmadılar. Bu işbirliği I. Dünya Savaşı'nda da vardı. Bilindiği üzere, Osmanlı Devleti, halkını ve ordusunu içerden vurmaya kalkan, gayr-i müslim özellikle Ermeni unsurlara karşı haklı olarak bazı tedbirler aldı. Doğu Anadolu bölgesindeki tehcirin yanısıra Batı bölgelerinden de düşmanla işbirliği yapan bazı unsurların daha güvenli yerlere nakledilme zarureti doğdu. Akşehir'den de bazı Ermeni ve Rumlar I. Dünya Savaşı'nda daha güvenli yerlere nakledilmiş idiler. Ama Mondros Mütârekesi'ni takiben işgalcilerin tazyikiyle bu insanlar eski yerlerine getirilmeye başlandılar. Akşehir'den teb'id edilen Rum ve Ermeniler, mevcut atmosferi fırsat bilerek, hiç te kendi malı ve hakkı olmadığı halde bazı taleplerde bulunuyorlardı. Bu talepler için İngiliz ve İtalyanlardan oluşan bir komisyon kuruldu. Ama komisyonun, haksız olarak ve zorla Türklerden bazı malları alıp Ermeni ve Rumlara vermeye ve başka haksız uygulamalara kalkışması Akşehirlileri tedirgin etti. İleride bahsedeceğimiz Akşehirliilerden oluşan gönüllü milis kuvvetler, sözkonusu komisyonun faâliyetlerini durdurdular.

İtalyan işgali süresince ve Yunanla çarpışmaların hararetlendiği zamanlarda Akşehir'deki gayr-i müslim unsurların çoğunluğu maalesef düşman

³ 1993 yılında Tarih Anabilim Dalı son sınıf öğrencim Akşehirli Ahmet Altıparmak vasıtasıyla, Akşehirli gazilerden Hacı Çiloğlu, Fevzi Dirikul ve Nasuh Özkaya ile röportaj yapılmış ve Millî Mücadele'de Akşehir konusunda önemli bilgiler elde edilmiştir. Yardımlarından dolayı Ahmet Altıparmak'a teşekkür ediyorum.

lehine tavır koymaktan kendilerini alıkoyamadılar. Cepheye yakın yerlerden başlamak üzere pekçok yerden Rum ve Ermeniler cephe haricine veya daha gerilere nakledilmek zarureti doğdu. Ocak 1921 sonlarına doğru Burdur ve Isparta'dan 234 Rum ve Ermeni Akşehir'e sevkedildi⁴. Büyük bir ihtimalle Millî Mücadele aleyhinde davranışları görülen Akşehir'deki Rum ve Ermenilerle birlikte bunların daha sonra Konya bölgesine nakledildiğini tahmin ediyoruz.

Millî Teşkilatlanma ve Zafer'e Giden Yolda Akşehirliler

İşgaller ve gayr-i müslimlerin faâliyetleri devam ederken, şüphesiz millî duygusu yüksek Akşehirliler de millî teşkilatlanma faâliyetlerine başlamışlardı. 1906- 1908 yıllarında Akşehir'de kaymakamlık yapmış olan Mustafa Şükrü Bey, Kurrazade Hacı Bekir (Sümer) Efendi, Tevfik Fikret (Sılay) Bey'ler öncülüğünde teşkilatlanma faâliyetlerine hız verildi ve kısa sürede Akşehir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti kuruldu. Bu teşkilatlanmada; İsmail Efendi, Hoca Mehmet Reşit Efendi, Mumcu Mustafa Efendi, Hacı Küçük Efendi, Nalbant Mustafa Efendi, Ak Ağa Efe, Gönülsüzlerin Doktor Haydar Bey, Hafızoğlu Onbaşı Çolak Salih, Yüzbaşı Hamdi Bey, Ağır ceza Reisi Mehmet Bey, İmam Haşim Efendi, Kör Hüseyin Ağa, Hacı Rüştü Efendi, Abdullah Efendi fiilen görev alanlar arasındaydı⁵.

Bu cemiyet, bir taraftan halkı işgalcilere karşı şuurlandırırken bir taraftan da cephe için gönüllü ve maddî destek sağlama gayreti içine girdi. Kısa sürede Akşehir'de bir milis gönüllü birlik yani Kuva-yı Milliye teşekkül etti. 4. Kolordu Ahzı Asker Kalem Riyasetinin Akşehir Kalem Riyaseti'yle olan yazışmalarından⁶ anladığımız göre sözkonusu gönüllülere Akşehir Millî Bölüğü adı verilmişti. Çarıkсарaylı Hasan Hüseyin

⁴ ATASE Arşivi, Kl: 810, D:74, Fh: 22; Kl:313, D:55, Fh: 46; Nuri Köstüklü, **Millî Mücadele'de Denizli Isparta ve Burdur Sancakları**, Kültür Bak. Yay., Ankara 1990, s.226- 227.

⁵ Bu isimler alan araştırması ve bazı kayıtlardan (İbrahim Hakkı Konyalı, **Akşehir Nasreddin Hocanın Şehri Tarihi**, Konya 1945; **Yurt Ansiklopedisi**, C.7, Konya maddesi; Ahmet Atalay, **Konya Kuva-yı Milliyecileri**, C1-2; Tarık Buğra, **Küçük Ağa**, İstanbul 1979) elde edilen bilgiler sonucu oluşmuştur. Ancak daha sağlıklı listelere Cumhurbaşkanlığı Arşivi'nde bulmak mümkündür. 1985- 86 yıllarında bir başka konu üzerinde araştırma yaparken Cumhurbaşkanlığı Arşivinde Akşehir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti üyelerinin listesi ve faaliyetlerine dair bazı belgeler görmüş idim. Ancak bu çalışmamız sırasında sözkonusu arşive müracaat ettiğimizde "arşiv belgelerinin bilgisayara aktarılma çalışmaları sürdürüldüğünden araştırmacılara kapalı olduğu" cevabı verilmiştir.

⁶ **8. Fırka ve Akşehir Kalem Riyasetleri 1920 Yılı Şifre-i Mevrude Defteri**, yazma nüsha, s.44; Konya'dan Manisa'nın Doğusuna kadarki hat üzerinde bulunan bazı askerlik şubelerinin yazışmalarını ihtiva eden ve rik'a yazı hattıyla yazılmış olan 101 sayfadan oluşan bu defter üzerine çalışmamız tamamlanmış Atatürk Araştırma Merkezi tarafından yayınlanmıştır.

Efe'nin kumanda ettiği milis kuvvetin herhalde daha sonra bu gönüllülere katıldığını tahmin ediyoruz. Yazışmalardan bu gönüllü bölüğün masrafının karşılanmasında Akşehir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin oldukça aktif olduğunu söyleyebiliriz. Sözkonusu Millî Bölüğe zaman içinde gerekli aydınlatmalar yapıldıkça katılmalar gittikçe arttı. Meselâ, Akşehir'e 45 km. uzaklıktaki Kundullu köyünde türemiş olan bir çete daha sonra Akşehir Millî Bölüğüne iltihak etmiştir. Gâzi Fevzi Dirikul'un anlattığına göre, istasyon ve Rum ve Ermenilerin evlerinde İtalyan İşgal kuvvetleri bulunmasına rağmen, Millî Kuvvetler çok rahat bir şekilde Akşehir'in geniş arazilerinde talim yapıyorlardı. Akşehir Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, Tekalif-i Milliye Emirleri'nin uygulanmasında da oldukça faal çalışmış hem ilçe merkezi hem de civar köylerden temin edilen malzemeler, hemen Konya Merkez komisyonuna iletilmiştir.

Burada Akşehir Askerlik Şubesi'nin de bölgede önemli bir merkez olduğunu belirtmek durumundayız. Yunan işgallerinin yayılması ve gelişen şartlar çerçevesinde 6 Eylül 1920 tarihinde Burdur ve Muğla Ahz-ı Asker Kalem Riyasetleriyle birlikte Akşehir Ahz-ı Asker Kalem Riyaseti 12. Kor. emrine verildi. Bir nevi Bölge Askerlik Şubesi diyebileceğimiz Akşehir Kaleminin ilgi alanı oldukça genişti. Afyon, Yalvaç, Şarkikaraağaç, Emirdağ, Bolvadin, Sandıklı, Ilgın ve Kadınhanı Askerlik Şubeleri Akşehir Kalemine bağlı idiler. Dolayısıyla 1920 yılının Eylül ayından itibaren Akşehir, Batı Cephesi'nin önemli bir lojistik merkezi konumunda idi.

İstiklal Savaşı'nın hararetle devam ettiği günlerde, Akşehir'de millî heyecan ve hareketlenme yaşanırken, Konya'da patlak veren Delibaş isyanı, maalesef Akşehir'i de tehdit etmeye başladı. Bölgedeki isyancıları tenkille görevlendirilen Yarbay Osman Akşehir'i tehdit eden isyancıları dağıtmak için 10/11 Ekim 1920 gecesini 70 Alay'ın 1. Taburunu Akşehir'e gönderdi. Bu kuvvet gelinceye kadar kendi ilçelerini savunan Akşehirli taburu çok iyi karşıladı. İsyancılar umduklarını bulamamışlardı. Ancak, İsyanın Yalvaç bölgesine sıçraması ve 1. Tabur'un Yalvaç'a gitmesini fırsat bilen âsiler 12 Ekim 1920 akşamı elebaşılardan Serikli Ali komutasında Akşehir'e saldırdılar. İlçede bulunan millî kuvvetler, halk ve depo Taburundan 60 kişi gece yarısına kadar savunarak isyancıları şehre sokmadılar. Ilgın'dan Çiğil'e⁷ yürümekte iken bu taarruzu haber alan Osman Bey, em-

⁷ Nutuk'un yeni harfli baskılarında "Çiğil", "Çekil" şeklinde okunup yazılmıştır. Doğrusu "Çiğil" dir.

rindeki iki taburla derhal Akşehir'e döndü ve asiler dağılıp kaçtılar. Bundan sonra Akşehir'de bir olay olmadı⁸.

Tam tarihi tespit edilememekle birlikte, Delibaş İsyanı'nın bastırılması-müteakip, İtalyanlar'ın Akşehir'i boşattıklarını biliyoruz⁹.

1921 yılı başından itibaren ise Yunan ordusuyla temaslar artmaya başladı. 6-11 Ocak 1921 I. İnönü ve arkasından 23-31 Mart'taki 2. İnönü muharebeleri, İstiklal Savaşı'nın kaderini yakından etkiledi. Temmuz ayındaki Kütahya-Eskişehir muharebesi ve 21 gün süren o meşhur Sakarya Meydan Muharebesi'yle yükselen moraller, Büyük Taarruz'un hazırlıklarını da beraberinde getirdi. Yukarıda adı geçen muharebelerde biraz ileride ayrıntılı olarak bahsedeceğimiz gibi pekçok Akşehirli şehit veya Gâzi oldu. Sakarya Zaferi'nden sonra azimli Türk ordusu düşmanı vatanından atmak için Büyük Taarruz hazırlıklarına başladı ve bu kutsal hazırlık devresi de Akşehir'de tamamlandı.

Hatırlanacağı üzere, Garp Cephesi'nin ilk karargahı Alagöz adlı küçük bir köyde kurulmuştu. Sakarya Zaferi'nden sonra karargah evvela Polatlı'ya, sonra Sivrihisar'a, 15 gün sonra Aziziye'ye (Emirdağ) 2 gün sonra da Çay'a getirildi. Buradan da Akşehir'e nakledildi ve Batı Cephesi karargahı 18 Kasım 1921'de Akşehir'e yerleşmiş oldu. İşte bu tarihten büyük Taarruz'a kadar aşağı-yukarı 9 aylık sürede Akşehir'de çok heyecanlı günler yaşandı. 9 Eylül'e giden yolda Akşehir adeta zafer tohumlarının atıldığı yer oldu.

Mustafa Kemal Paşa, Büyük Taarruz'un arefesinde 23 Temmuz 1922 akşamı Akşehir'e geldi. Ertesi gün Konya'ya ve 27 Temmuz'da da yine Akşehir'e döndü. Diğer komutanlarla birlikte çok gizlilik içinde Akşehir'de taarruzun planları yapıldı. Türk ordusu ve karargah bütün ağırlıklarıyla birlikte taarruz hattı Kocatepe'ye ulaştıktan sonra 26 Ağustos'ta o kutsal emir verildi ve 5 gün gibi kısa sürede 30 Ağustos'ta, Türk tarihindeki Ağustos ayının zaferlerine bir zafer daha eklendi.

Tabii ki biz bu çalışmamızda Büyük Taarruz'un ayrıntısına girmeyeceğiz. Ancak burada şunu ifade etmeliyiz ki, yedisinden yetmişine bütün Akşehirli bu büyük taarruzun heyecanını yaşadılar, şehit oldular, Gâzi oldular.

Şimdi bu süreçte, şehit olan Akşehirli'ye bakmak istiyoruz;

⁸ **Türk İstiklal Harbi İç Ayaklanmalar**, Ankara 1974, C.6, s.200

⁹ Selahattin Tansel, **Mondros'tan Mudanya'ya**, M.E.B. yay., C.IV, İstanbul 1991, s.55- 56.

Millî Mücadele'de Şehit Olan Akşehirli:

Araştırmamızda 180 şehit ismi tespit edilmiştir¹⁰.

Kayıtlarda şehadet yeri belli olan şehitlerin genel dağılımına baktığımızda 164 şehitle en fazla Batı Cephesi'nde şehit verildiğini görüyoruz. Bunun dışında; Hastanede, Eşkiya tenkilinde şehit düşen Akşehirli de vardır. (Bkz., Grafik: 1)

Batı Cephesi'nde şehit olan Akşehirli buradaki pekçok muharebe-lerde bulunmuşlar idi. Bu muharebeler içinde 16 şehitle en fazla 2. İnönü Muharebesi yer almaktadır. Daha sonra Sakarya, Dumlupınar, Bal-mahmut, Afyon muharebelerinde fazla şehit verildiği görülüyor. Bunun dışında pek çok yerde daha Akşehirli şehâdet mertebesine ulaşmıştır (bkz., Grafik: 2). Bilindiği üzere, Batı Cephesi, ve buradaki İnönü, Sakarya, Dumlupınar vd. muharebeler İstiklal Savaşı'nın kaderini tayin eden önemli Mücâdele alanları idi. Bunun anlamı şudur: Akşehirli İstiklal Savaşı'nın kaderini tayin eden muharebelerde şehâdet mertebesine erişerek vatan savunmasındaki şerefli mevkilerini almış oluyorlardı.

Akşehirlî şehitlerin isimlerine baktığımızda; en fazla Mehmet (27 kişi) isminin olduğunu görüyoruz. Bunu sırasıyla; İbrahim, Mustafa (14 kişi), Ali (11 kişi), Osman (10 kişi), Abdullah, İsmail (9 kişi), Ahmet (8 kişi), Ömer, Halil (6 kişi), Hüseyin, Süleyman (5 kişi) ve diğer isimler takip etmektedir (Bkz., Grafik: 3) İsimler şüphesiz bize toplumun tercihlerini, değer yargılarını ve hayat felsefelerini anlamada önemli ipuçları sunarlar. Akşehir'de yoğunlaşan yukarıdaki şehit isimleri, sosyolojik açıdan bu yörede tipik Türk aile yapısı ve karakteristiğinin varlığı düşüncesini kuvvetlendirmektedir. Tanzimatla başlayan Batılılaşma sürecinin tabî sonucu olarak sivilizasyon etkisinin görüldüğü yörelerde ise isimler açısından farklı tablolarla karşılaşmamız mümkündür.

Yine aynı çerçevede Şehit lâkaplarına bakmak istiyoruz. Sıkça geçen lakaplar arasında en fazla "Hacıoğulları" var (4 şehit). Bunu; 3 şehitle, "Mustafaoğulları", ve 2'şer şehitle "Abdullahoğulları", "Kaşıkaraoğulları", "İsmailoğulları", "Hüseyinoğulları" ve "Salihioğulları" takip etmektedir (Bkz., GRAFİK: 4).

¹⁰ Bu liste, Akşehir Nüfus ve Vatandaşlık Müdürlüğü arşivinde bulunan Akşehir Vefayâtâ Mahsus Vukuat Defterleri ile MSB.'nin kayıtlarından (**Şehitlerimiz**, MSB yay. Ankara 1998) tespit edilmiştir.

Şehitlerin yaş durumlarına baktığımızda 13 yaşından 45 yaşına varınca-ya kadar hemen her yaşta şehâdet mertebesine ulaşan Akşehirliilere rastlıyoruz. (Bkz., GRAFİK: 5). Hatmeoğullarından Mestan oğlu Hüseyin yaralanıp Akşehir Menzil Hastanesi'nde tedavi gördüğü sırada şehit olduğunda 13 yaşında idi. Kızılca mahallesinden Kaşıkaraoğullarından Mehmet Emin oğlu Hamdi asilerle mücadele sırasında 45 yaşında şehit olmuştur. Şüphesiz şehit yaşlarıyla ilgili bu durum ancak ulaşabildiğimiz yazılı kaynakların verileridir. Bunun ötesinde, sözkonusu yaşların altında ve üstünde şehitlerin olması kuvvetle muhtemeldir. Çünkü, askerlik şubesi kayıtlarına girmeyen gönüllüler de çok idi. Yukarıda da kısmen temas ettiğimiz gibi, nüfus faktörü ve buna bağlı yaş meselesi yakın tarihimizin ve özellikle varolma veya yokolma sınırına geldiğimiz Milî Mücâdele tarihimizin fevkalâde önemli sosyal boyutunu teşkil eder.

Akşehirli şehitlerin şehit oldukları zamanlara göre bir dağılımını yaptığımızda, 1919'da 2, 1920'de 6, 1921 yılında 116, 1922'de 51, 1923'te 2 olmak üzere en fazla 1921 ve 1922 yıllarında şehit olduklarını görüyoruz. Şehâdet tarihi belli olmayanlar da vardır. (Bkz., GRAFİK: 6).

Millî Mücâdele'de şehit olanlar içinde baba adıyla aynı adı taşıyanlar da dikkatimizi çekmiştir. 2 tane Mehmet oğlu Mehmet (Hacı Osmanoğulları ve Hoccoğullarından), 1 tane İbrahim oğlu İbrahim (Kocnaoğullarından), 1 tane Ahmet oğlu Ahmet (Deli Hasanoğullarından), Osman oğlu Osman (Eğriğöz köyü-Alemdaroğullarından) bulunmaktadır (Bkz., Tablo:1). Türk toplumunda babası sağ iken çocuğa aynı ismi koyma adeti yok denecek kadar azdır. Genellikle, çocuk doğmadan babası ölmüş ise babasının hatırasına hürmeten aynı ad çocuğa verilir. Buradaki durumu, çocuk doğmadan babasının ölmüş olmasıyla -büyük bir ihtimalle savaşlarda şehit olmasıyla- çocuğa aynı ismin verilmesi olarak izah etmek daha akla yatkın gözüktüyor. Çünkü, bu yıllar, Türk toplumunun 93 Harbi'nden itibaren (1877- 1878 Osmanlı Rus Savaşı) sürekli savaş halinde bulunduğu yıllardır. Cepheyi de Anadolu beslemektedir. Bu bakımdan, yukarıda adlarını verdiğimiz babasıyla aynı adı taşıyan şehitler için "şehit oğlu şehit" ifadesini kullanabileceğimiz kanaatindeyim. Akşehir, vatan savunmasında "şehit oğlu şehitler" bakımından da dikkat çekmektedir.

Şimdi Millî Mücadele'de Şehit olan Akşehirli'lerin listesini veriyoruz;

	Köy/ mahalle	Lakap	Baba adı	Anne adı	Adı	Doğum Tarihi	Şehit olduğu tarihi	Şehit olduğu yer	Yaşı
1		Kahvecioğulları	Bayram			1311	29.08.1922	Harp'te	27
2			Mustafa		Abdil	1299	10.09.1922	Papaz Uçtu Harbi	39
3			Ali		Abdil	1310	02.12.1921	Ankara Merkez Hastanesi	27
4	Bozlağan Karyesi	Mehmetali oğulları	Halil İbrahim	---	Abdil	1304	2 Eylül 1338	Elvanlar Meydan Harbinde	34
5		Mahmutoğulları	Musa		Abdulkadir	1300	30.08.1922	Kaplankaya'da	38
6			Mehmet		Abdulkadir	1301	07.10.1921	Tastepe'de	36
7			Hüseyin		Abdullah	1315	30.03.1921	2. İnönü Harbi'nde	22
8		Hacı	Hüseyin		Abdullah	1317	04.04.1921	Tekke Tepe Muharebesi	20
9		Hacıoğulları	Hasan		Abdullah	1315	25.03.1921	Söğüt Harbi	22
10	Esseyid Karyesi		Hasan	---	Abdullah	1315	28 Mart 1337	İnönü'de Kanlı Tepede	22
11	Yenice Karyesi		Ramazan	---	Abdullah	1310	28 Mart 1337	Teke Muharebesinde	27
12	Saray Karyesi	Çiçekoğlu	Hasan	---	Abdullah	1315	10 Nisan 1337	Dumlupınar Muharebesinde	22
13	Çobanlı Karyesi		Hüseyin	---	Abdullah	1315	30 Ağustos 1338	Başkumandan Muharebesinde	23
14			Ahmet		Abdullah Efendi	1307	05.07.1921	Keşiş Taarruzunda	30
15	Kızılca Mahallesi	Molla Ahmed Efendi oğlu	Molla Ahmed Efendi	Şerife	Abdullah Efendi	1307	5/6 Eylül 1337	Balviran tepesinde	30
16	Konarı Karyesi	İsabeoğullarından	Mustafa	---	Abdurrahman	1314	27 Mart 1337	Bal Mahmud sırtlarında	23
17	Tuzlukçu Aşağı Mahalle		Süleyman	---	Abdülkadir	1314	24 Mayıs 1337	Teke Muharebesi	23
18	Böğrüdeli Karyesi		Mehmed	---	Abdülkadir	1301	1 Eylül 1337	Mezar-tepe Muharebesinde	36
19	Aşağı Tuzlukçu		Musa	---	Abdülkadir	1310	30 Ağustos 1338	Kaplanlı Muharebesi	28
20	Nadir Karyesi	Dikbasan oğlu	Mustafa	---	Abdülkadir	1299	10 Eylül 1338	Papaz Uçtu Meydan Harbinde	39
21			Veli		Abidin	1315	30.03.1921	Eskişehir Hilal-i Ahmer Hastanesi	22
22	Meydan Mahallesi		Mustafa	---	Ahmed	1311	25 Ağustos 1337	Gedikli Sirt Mevkiinde	26
23	Engilli Karyesi		Halil	---	Ahmed	1307	21 Temmuz 1337	Sarı Sungurlu Muharebesinde	30
24	Eğrigöz Karyesi	Nebi oğlu	Osman	---	Ahmed	1315	10 Eylül 1337	Karadağ Tepesinde	22
25	Akai Karyesi	Koca oğullarından	Musa	---	Ahmed	1303	26 Ağustos 1338	Tezekli yaylası	35
26	Eğrigöz Karyesi		Ömer	---	Ahmed	1312	28 Ağustos 1338	Meydan-ı Harpte	26
27	Meydan Mahallesi	Deli Osmanoğulları	Mustafa	---	Ahmed	1311	24 Ağustos 1337	Mangal Tepe Muharebesi	26
28	Ökes Karyesi	Çil Hüseyin oğlu	Haydar	Ayşe	Ahmed	1314	1337	Uşak Cephesinde	23
29	Mesudiye Karyesi	Selimoğulları	Selim	---	Ahmed	1317	24 Mart 1339	Şeyh Sait Harekatı'nda Alay 19/2 de	22
30		Çolakoğulları	Ömer		Ahmet				
31			Yakup		Ahmet	1304	23.09.1921	6 No'lu İstasyon Hastanesi	33

32		Deli Hasan oğulları	Molla Ahmet		Ahmet	1311	01.09.1921	3. Seyyar Hastaneleri	26
33		Nebioğulları	Osman		Ahmet	1315	01.09.1921	Karadağ Harbi	22
34	Karahilyük Karyesi		Mevlüt	Keziban	Ahmet	1307	337	Bozhüyük Muharebesi	30
35	Yaşarlar	Hatip	Mehmet		Ali	1317	10.04.1921	Dumlupınar Muharebesi	20
36		Keleçoğulları	Hüseyin		Ali	1315	16.07.1921	Çukurlar Harbi	22
37		Ahçıoğulları	Memiş		Ali	1310	18.07.1921	Doğanbaba Harbi	27
38	Hacı Kuşçu Mahallesi		Salih		Ali	1313	13 T.Evvel 1336	Eğriğöz karyesinde usatla muharebede	23
39	Aşağı Piribeyli Karyesi	Kekiçoğlu	Hüseyin		Ali	1306	16 Temmuz 1337	Kuruçay? Muharebesinde	31
40	Reis Karyesi	Berşivan oğlu	Hüseyin		Ali	1314	23 T.Evvel 1337	Türkmen Dağı civarında Baskında	23
41	Saray Karyesi	Delibaş oğlu	Mustafa	Cennet	Ali	1307	19 Temmuz 1337	İlgar boğazı Harbinde	30
42	Mevlidlü Karyesi	Köse Mustafa oğlu	Hasan Ali		Ali	1306	27 Ağustos 1338	Pınztepe Taaruzunda	32
43	Konarı Karyesi	Kandıroğlu	Hasan	Ünzile	Ali	1315	9 Nisan 1337	20.Fırka 3/3 Alayında, İnönü Harbinde	22
46	Kızvıran Karyesi	Dereçineli	Müteveffa Mehmed	Müteveffa Meryem	Ali	1303	1337	Meydan Harbinde şehiden	34
44			Kadir		Bayram	1312	28.08.1921	Sakarya Muharebesi	25
45	Kileci Mahallesi		Mestan		Büstan	1309	12 Eylül 1338	Mudanya, Yunanlılar tar. Şehiden	29
46			Şerafettin		Cemalettin	1311	05.10.1921	Doğanı Köyü'nde	26
47	Çamlı Mahallesi		İbrahim		Edhem	1305	6 T.Evvel 1337	Sivriyoklu tepesinde	32
48	Hatırlı Karyesi		Hasan		Hacı	1312	9 Eylül 1337	Meydan Muharebesinde Çekirdeksiz köyü	25
49			Ahmet		Hacı Mehmet	1316	29.08.1922	1. Ordu	22
50		Veli oğulları	Mustafa		Halil	1312	29.07.1921	Toydemir Harbi'nde	25
51		Salihoğulları	Mehmet		Halil	1298	29.04.1922	Oğurlu'da	40
52		Razıoğulları	Mehmet		Halil	1308	29.09.1922	Gelizman Çiftliği Karşısı	30
53			Seyit		Halil	1309	29.08.1922	Kazıcuran'da	29
54	Mevlidlü Karyesi	Nafoğulları	Ali		Halil	1315	29 Ağustos 1338	Şuhut'a Ağır Mecruhın Hastanesinde	23
55	Hürsunlu Karyesi		Seyyid		Halil	1309	26 Ağustos 1338	Kara civarında	29
56			Hasan Hüseyin		Halil İbrahim	1311	29.09.1922	Konya Hariciye Hastanesi	27
57	Kızılcı Mahallesi	Kaşıkara oğlu	Müteveffa Mehmed Emin	Mütevef fiye Hadiye	Hamdi	1290	1335	Bozkır Hadisesinde usat tar. şehiden	45
58	Eğriğöz Karyesi		Mehmed		Hasan	1306	15 Temmuz 1337	Çukurlar civarında	31
59	Yukarı Ağzıaçık Karyesi	Ali Gâzi oğlu	Hamdi		Hasan	1312	26 Ağustos 1338	Kazıcurantepe Muharebesinde	26
60	Akıt Karyesi		Mevlüt	Fatma	Hasan	1315	1336	İnegöl civarında	21

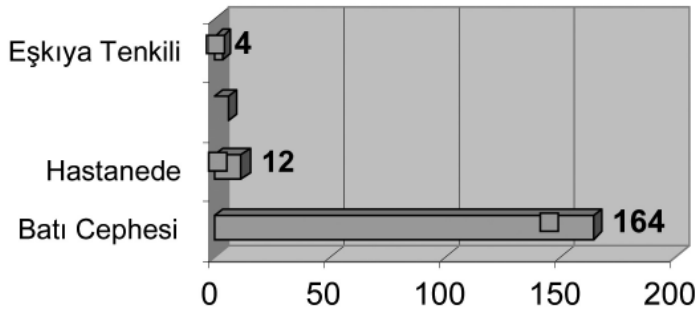
61	Ortaça Karyesi	Hüseyinoğulları	Halil	—	Himmət	1310	29 Ağustos 1337	Sakarya Muharebesinde	27
62	Kozağaç Karyesi		Şerif	—	Hüsameddin	1311	5 T.Evvel 1337	Doğancı karyesi Garbi sirtlarında Kafkas birinci alayı	26
63			Ali		Hüseyin		29.04.1921		
64		Hatmeoğulları	Mestan		Hüseyin	1324	29.10.1921	Akşehir Menzil Hastanesi	13
65		Hacicyüpoğulları	Mehmet		Hüseyin	1310	29.07.1921	Cokurler Köyü	27
66		Burcuoğulları	Mahmut		İbrahim	1310	29.07.1921	Tonantepe'de	27
67		Abdullahoğulları	Ali		İbrahim	1314	29.08.1922	Tınastepe'de	24
68		Bekiroğulları	Ahmet		İbrahim	1305	29.09.1921	Şerefli Sirtı'nda	32
69		Kocnaoğulları	İbrahim		İbrahim	1305	29.10.1921	Toplu Tepe	32
70			Ahmet		İbrahim	1315	29.03.1921	Söğüt Harbi'nde	22
71		Ömerosmanoğulları	Ömer		İbrahim	1315	29.08.1921	Katrançı Harbi	22
72	Hacı Hamza Mahallesi	Oruçoğlu	Mümmud	—	İbrahim	1312	14 Temmuz 1337	Tavşantepe Muharebesinde	25
73	Kuzvıran Karyesi	Raziye oğlu	Osman	—	İbrahim	1315	26 Ağustos 1337	8.Fırka, 135/3.Alay, 12.Bölük'de	22
74	Sinanlı Karyesi	Şanlı oğlu	Ahmed		İbrahim	1305	8 Eylül 1337	Şerefli Sirtında	22
75	Bisse Karyesi	Kaçaroğlu	Yusuf	—	İbrahim	1310	27 Ağustos 1338	27.Fırka, 29. Alay Zabıt vekili iken	28
76	Ali Çomak Karyesi		Ali	—	İbrahim	1314	27 Ağustos 1338	Taştepe'de Meydan-ı Harpte	24
77			Veli		İbrahim Efendi		29.07.1921	Çalıdağı Muharebesi	
78			Yusuf		İbrahim Efendi	1310	29.06.1922	Sol Harakatında	28
79	Hacı Kuşçu Mahallesi	Derici Veli oğlu	Veli	—	İbrahim Efendi	1310	3 Ağustos 1337	Taştepede	27
80		Çubukoğulları	Ömer		İlyas	1310	29.08.1922	Yenice Köy Harbi	28
81	Saray Karyesi Yunak nahiyesine tabi	Hüseyin oğlu	Ömer	—	İlyas	1310	9 K.Evvel 1338	Dumlupınar civarında meydan harbinde	28
82		Mustafoğulları	Hasan		İsa		29.08.1922		
83	Koraşı Karyesi	inceoğullarından	Kadir	—	İsa	1309	12 Eylül 1338	Afyon Karahisar Meydan Muharebesi	29
84		İbrahimoğulları	Mustafa		İsmail	1310	29.03.1921	Gündüz Bey Harbi	27
85		İraniogulları	Mustafa		İsmail	1310	29.03.1921	Balmahmut Harbi	27
86		Tüysüzogulları	Hasan		İsmail	1311	29.08.1922	Afyon Harbi	27
87		Mart	Bektaş		İsmail	1314	29.07.1922	Pozanlı Menzil Hastanesi'nde	24
88		Güzel Oğulları	Musa		İsmail	1314	29.03.1921	2. İnönü Harbi'nde	23
89	Tuzlukçu Karyesi Aşığı Mahalle		Musa	—	İsmail	1314	30 Mart 1337	İnönü Karaağaç Muharebesinde	23
90	Odabaşı Karyesi	İbrahim Paşa oğlu	Mustafa	—	İsmail	1310	29 Nisan 1337	İnönü Muharebesi	27
91	Çeltik Karyesi	Hüseyin oğlu	Hüseyin	Mütevef fa Satı	İsmail	1311	26 Ağustos 1338	127. Alayda	27
92			Yetim		İzzet	1306	29.08.1921	Sakarya Muharebesi	31

93		Topaloğulları	Sait		İzzet	1313	29.09.1921	Kara Süleymanlı'da	24
94			Süleyman		Kadir	1314	29.03.1921	İnönü Muharebesi	23
95	Çobanlı Karyesi	Hacı Osman oğullarından	Hacı Hasan	---	Küçük Hasan	1315	24 Ağustos 1338	Başkumandan Muharebesi	23
96	Yenice Mahallesi	Abdullah oğlu	Müteveffa Abdullah	Fatma	Mahmud	1314	21 Temmuz 1337	Eskişehir Muharebesinde	23
97	Yunak Karyesi		Hacı Mahmut	---	Mehmed	1311	18 K.Sani 1337	İnönü meydan muharebesinde	26
98	Karaağa Karyesi		Hüseyin	---	Mehmed	1310	28 Mart 1337	İnönü Muharebesinde Kanlı Tepede	27
99	Tuzlukçu Yukarı Mahallesi	Hacı Halil oğlu	Hamdi	---	Mehmed	1301	12 Eylül 1337	Muharebede (İstiklal)	26
100	Çeltik Karyesi		Hacı Ahmed	---	Mehmed	1315	29 Mart 1337	İkinci İnönü Harbinde	22
102	Ayağı Piribeyli Karyesi	Saltakoğulları	Ali	---	Mehmed	1304	17 T.Sani 1337	Kırgız Muharebesinde	33
103	Eğrigöz Karyesi	Hacı Ali oğlu	Ramazan	Emine	Mehmed	1314	29 Ağustos 1337	Büyük çalış çifte taşlı tepesinde	23
104	Kaldırım Karyesi	Kızıoğullarından	Mustafa	---	Mehmed	1312	27 Ağustos 1338	Titrektepe Afyon Meydan Muharebesi	26
105	Mamure-i Elhamid Karyesi		Bekir	---	Mehmed	1308	5 T.Evvel 1338	İzmir'de	30
106	Gürnes Karyesi		Mustafa	Kezban	Mehmed	1307	1336	Kütühya Cephesinde	29
107	Kızılcıca Mahallesi	Kaşıkara oğlu	Hamdi	---	Mehmed Emin	1311	31 T.Evvel 1338	Ankara Merkez Kalemi	27
108	Ahi Celal Mahallesi	İbrahim Efendi oğlu	İbrahim Efendi	Zeliha	Mehmed Haşim	1304	13 Temmuz 1337	— ((İstiklal - Kolakaya))	33
109		Hacı Haliloğulları	Hamdi		Mehmet	1301	29.09.1921	Çekirdeksiz Köyü	36
110		Hacı Ömeroğulları	Hacı Mahmut		Mehmet	1310	29.12.1921	1. İnönü Harbinde	27
112			İsmail		Mehmet	1310	29.07.1921	Kara Çoban Harbi	27
113			Bekir		Mehmet	1308	29.09.1922	İzmir'de	30
114		İzzetoğulları	Hacı Ahmet		Mehmet	1304	29.10.1921	Polatlı Hastanesi	33
115		Salihoğulları	Musa		Mehmet	1304	29.08.1922	Muharebe'de	34
116		Cevizoğulları	Musa		Mehmet	1309	29.07.1921	Yumruçalı Harbi	28
117		İsmailoğulları	Hasan		Mehmet	1310	29.03.1921	Söğüt Harbi	27
118			Hamdi		Mehmet	1311		9. Kolordu Sıhhiye Bölüğü	
119		Kel Hüseyinoğulları	Osman		Mehmet	1312	21.04.1921	Ankara Merkez Hastanesi	25
120		Ahmetoğulları	Mahmut		Mehmet	1314	30.08.1922	4. Seyyar Hastanesi	24
121		Hocaoğulları	Mehmet		Mehmet	1314	24.03.1921	Söğüt Harbi	23
122		Hacıoğulları	Ramazan		Mehmet	1314	29.08.1922	Taşlitepe'de	24
123		Hacı Osmanoğulları	Hacı Mehmet		Mehmet	1315	20.03.1921	2. İnönü Harbi'nde	22
124		Mustafaoğulları	Hasan		Mehmet	1315	21.09.1921	Haymana'da	22
125		Abdullahoğulları	Süleyman		Mevlüt	1302	09.09.1921	Basri Tepe'de	35
126			Ali		Mevlüt	1316	15.10.1921	Ankara Merkez Hastanesi	21
127		Efeoğulları	Mehmet		Musa	1313	10.10.1921	Keskin Merkez Hastanesi	24
128	Karabulut Karyesi		Mehmet	---	Musa	1312	1 T.Evvel 1336	Turgut'un Devvci Belii mevkiinde müsademede	24

129			Mehmet		Mustafa	1300	11.09.1921	27. Fırka Sıhhiye Bölüğü	37
130		Keleşoğulları	Emin		Mustafa	1311	07.12.1920	Sarıkaya Civarında	25
131	Sorkun		Hasan		Mustafa	1308	10.09.1921	11. Fırka Sıhhiye Bölüğü	29
132		Araphaloğulları	İsmail		Mustafa	1310	21.08.1921	Haymana Harbi	27
133		Azizoğulları	Hüseyin		Mustafa	1306	09.09.1922	Ürgüp Hastanesi	32
134		Ömeroğulları	Osman		Mustafa	1308	29.08.1921	Sudemir Harbi	29
135		Mollaoğulları	Battal		Mustafa	1309	12.01.1921	Eskişehir Hastanesi	28
136	Tekkeköy	Kesmeliogulları	Hasan		Mustafa	1310		Kuyuderesi Muharebesi	
137		Kirazoğulları	Ömer		Mustafa	1315	30.08.1921	Gökgez Tepe Harbi	22
138		Degeoğulları	Ramazan		Mustafa	1316	29.09.1921	Bilemez Tepe'de	21
139			Osman		Mustafa		07.09.1922	1. Seyyar Hastanesi	
140	Saray Karyesi		Osman		Mustafa	1308	2 Eylül 1337	Yaybur (?) Muharebesinde	29
141	Karahiyük Karyesi	Bolvaldinli oğlu	Ömer	Fadime	Mustafa	1315	29 Ağustos 1337	Sakarya Muharebesinde	22
142	Eğriöz Karyesi	Şehirli oğullarından	Hasan		Mustafa	1313	30 Ağustos 1338	Kaplanlı Surlarında	25
143		Şehirlioğulları	Hasan		Muzaffer	1313	30.08.1922	Kaplanıtepe'de	25
144		Sudr	Hamit		Osman	1309	21.03.1921	Eskişehir Muharebesi	28
145		Musaoğulları	Musa		Osman	1305	31.08.1921	2. Seyyar Hastanesi	32
146		Haydaroğulları	Hüseyin		Osman	1309	25.03.1921	Söğüt Harbi	28
147		Mustafaoğulları	Seyit		Osman	1314	01.09.1922	6. Fırka Sıhhiye Bölüğü	24
148		Seferoğulları	Salih		Osman	1315	25.03.1921	Söğüt Harbi	22
149	Kızılca Mahallesi	Çavuşoğulları	Emin		Osman	1309	10 Nisan 1337	Bozüyük'te Teke tepesinde	26
150	Koraşı Karyesi	Uzun Osman oğlu	Hasan		Osman	1309	28 Mart 1337	İnönü Muharebesinde Kanlı Tepede	26
151	Kızılca Mahallesi		Emin		Osman	1309	4 Mart 1337	İkinci İnönü Muharebesinde	26
152	Eğriöz Karyesi	Alendrar oğulları	Osman	Ayşe	Osman	1313	19 Eylül 1338	Afyondan Eskişehir'e Tahkimat esnasında	25
153	Ökes Karyesi	Sarı Hasanoğullarından	Mustafa	Mütevef fa Ayşe	Osman	1304	20 Temmuz 1338	23. Fırka, 68/2. Alay, 7. Bölükte	34
154		Hacı	Ahmet		Ömer	1314	04.04.1921	Dumlupınar Muharebesi	23
155		İsmailoğulları	Hüseyin		Ömer	1315	21.09.1921	SeyitGâzi	22
156		Kaymakçıoğulları	İsmail		Ömer	1310	21.07.1921	Türbe Sirtında	27
156		Deliahmetoğulları	Cafer		Ömer	1312	28.03.1921	2. İnönü Muharebesi	25
158	Çobanlı Karyesi		Hacı		Ömer	1312	29 Mart 1337	İnönü Muharebesinde Kanlı Tepede	25
159	Konarı Karyesi	Muhaciroğulları	Ahmed		Ömer	1314	14 Temmuz 1337	Tavşantepe	23
160			Abdülbaki		Ramazan	1310	20.05.1921	Kanlıpınar Harbi	27
161		Zıptınoğulları	Osman		Ramazan	1314	25.03.1921	Söğüt Harbinde	23
162	Saray Karyesi		Abdülbaki	Keziban	Ramazan	1310	1336	Eskişehir Harbinde	26

163	Dipi Karyesi		Mümin (Rüstem)	—	Raşit	1309	26 Ağustos 1338	Taşlıtepe'de Meydan-ı Harbi	29
164			Mustafa		Sait Efendi	1315	29.06.1922	Küçükköy Şimalindeki Tepe'de	23
165	Kızılcı Mahallesi		Habib Efendi	—	Seyyid Mehmed	1307	13 Nisan 1337	Karaağaç'ta şakiler tarafından	30
166		Celep	Seydi		Süleyman	1314	28.01.1921	Kanlıtepe	23
167		Arapoğulları	Sufne		Süleyman	1314	25.03.1921	Söğüt Harbi'nde	23
168	Koçaş Karyesi	Seyyid İbrahim oğlu	Seyyid	Şerife	Süleyman	1314	28 Mart 1337	İnönü Muharebesinde Kanlı Tepede	23
169	Kundili Karyesi	Beytaroğullarından	Abdülkadir	—	Süleyman	1310	21 Ağustos 1338	Türkmen Dağı Muharebesi	28
170	Viran Karyesi	Hacı Musaoğulları	Hacı Ömer	—	Süleyman	1313	26 Ağustos 1338	Afyon (Tezekliayla) Muharebesi	25
171		Sucuoğulları	Beyazıt		Şaban	1308	29.08.1921	Çalış Harbi	29
172		Kervanoğulları	Süleyman		Şaban	1310	06.08.1921	Sankamış Hastanesi	27
174	Karaağaç Karyesi	Hacı Mahmud oğlu	İzzet	Fatma	Şaban	1308	29 Ağustos 1337	Büyük Çalış Muharebesinde	29
175	Bise Karyesi	Şaturoğlu	Memiş	Şerife	Tevfik	1307	29 Ağustos 1338	Derektayusunda Meydan Harbi	31
176		Hacıgeldioğulları	Adil		Yakup	1310	10.09.1921	Eski Polatlı'da Harpte	27
177	Erdöğdu Karyesi		Hadi		Yakup	1310	12 Eylül 1337	Sakarya Muharebesinde	27
178	Tekkeköy	Şeyh Hasanoğulları	Emin		Yusuf	1305		Çiğiltepe Muharebesi	
179		Yusufoğulları	Osman		Yusuf	1315	25.03.1921	Söğüt Harbi'nde	22
180	Koçaş Karyesi	Hacı Yusuf oğlu	Ali	—	Yusuf	1315	26 Ağustos 1337	Haymananın Gedikli sirtlarında	22

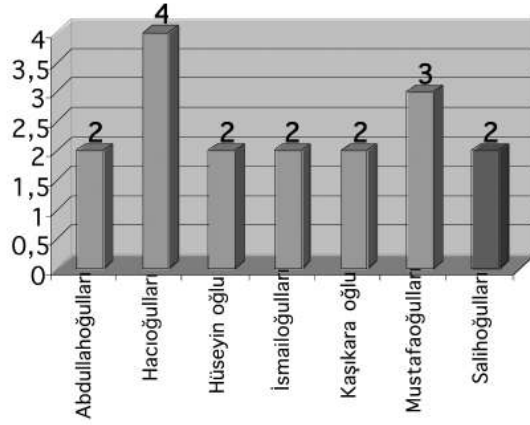
Grafik 1 -Şehitlerin Genel Dağılımı

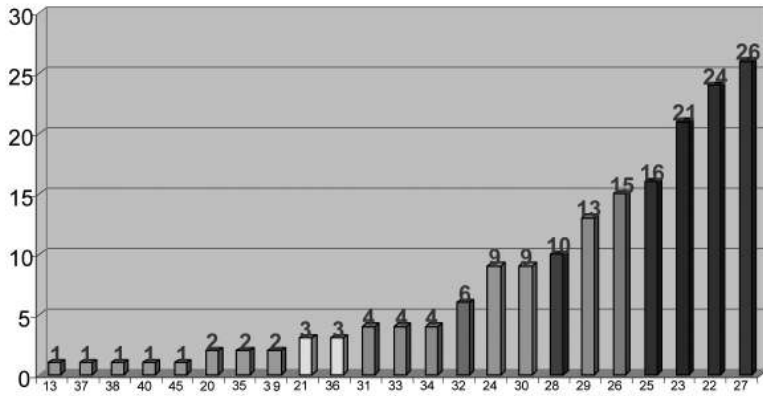

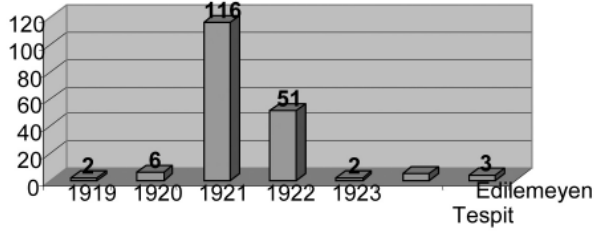
Grafik 4 - Millî Mücadele'de Şehit Düşen Akşehirli'lerin Lakaplarına Göre Dağılımı

Grafik 5 - Millî Mücadele'de Şehit Düşen Akşehirli'lerin Yaşlara Göre Dağılımı

Grafik 6 - Millî Mücadele'de Şehit Olan Akşehirli'lerin Şehit Oluş Tarihlerine Göre Dağılımı

Tablo: 1 Babasıyla aynı adı taşıyanlar

Hacı Osmanoğullarından	Mehmet oğlu Mehmet
Hacıoğullarından	Mehmet oğlu Mehmet
Kocnaoğullarından	İbrahim oğlu İbrahim
Deli Hasanoğullarından	Ahmet oğlu Ahmet
Alemdaroğullarından Eğrigöz köyü	Osman oğlu Osman

Sonuç

Bilindiği üzere, Millî Mücadele'de zafere giden yolda Akşehir'in fevkalâde önemli bir yeri vardır. Ancak bir bildirinin sınırlarının müsaade ettiği oranda yukarıdan beri tespit edilen hususlar, Akşehirli'lerin vatan savunmasında kanlarıyla, canlarıyla, mallarıyla adeta seferber olduklarını gösteriyor.

Millî hatıralara sahip olan, bu hatıraları ölüm- kalım fedakarlıkları pahasına elde etmiş bulunan milletler, o hatıra ve şerefleri ve ibret levhalarını gelecek nesilleri uyaracak ve bilinçlendirecek şekilde değerlendirmek ve onların vicdanlarına nakşetmek borcundadırlar. Millî hatıraları yaşamak, onları gönüllerde ve hafızalarda canlı tutmak, sorumluluk duygusu içinde alınacak tedbirlerle, yapılacak icraatlarla mümkün olur. Millî hafızaya sahip çıkmayan, onları yeni nesillere aktarmayı bilmeyen milletler, hassasiyet cevherlerini, yaşama güçlerini, yükselme enerjilerini, hatta millet olma duygularını kaybederler.

Bu düşünceler çerçevesinde, merkez, ve köylerden şehit olan Akşehir-
liler'in isimlerinin yazılı olduğu abideler hazırlanarak bunların bulunduk-
ları yerlere nakşedilmesi veya başka icraatlarla şehit veya vatan savunma-
sında hizmeti geçenlerin isimlerinin yaşatılmasının veya daha geniş anla-
tımla şehitlerle ilgili sosyal tarihin yeni nesillere aktarılmasının faydalı hat-
ta gerekli olduğunu düşünüyoruz¹¹.

---

¹¹ 29 Şubat 2008 tarihinde Akşehir'de düzenlenen "Mütareke ve Milli Mücadele Yıllarında Akşe-
hir" konulu panelde tarafımızdan yapılan bu teklif Akşehir Belediye Başkanlığınca dikkate alınarak, bi-
zim verdiğimiz şehit listeleri çerçevesinde Akşehir Kuva-yı Milliye Parkı içerisine Balkan Savaşla-
rı'ndan Milli Mücadele'ye kadar Şehit olan Akşehir-
liler'in isimlerinin yazıldığı "Şehitler Abidesi" ha-
zırlanmış ve 25 Ağustos 2008 tarihinde açılışı yapılmıştır. Hassasiyetlerinden dolayı Akşehir Belediye
Başkanı Dr. Mustafa Baloğlu'na teşekkür ediyorum.